

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО КЛАСИЧЕСКИ И НОВИ ФИЛОЛОГИИ
ЦЕНТЪР ЗА ИЗТОЧНИ ЕЗИЦИ И КУЛТУРИ
КАТЕДРА „КОРЕИСТИКА“**

Анета Руменова Димитрова

**СЕМЕЙНИТЕ ОТНОШЕНИЯ И ФАКТОРЪТ „ОБРАЗОВАНИЕ“ В
РЕПУБЛИКА КОРЕЯ – МЕЖДУ КОНФУЦИАНСКИТЕ ТРАДИЦИИ И
МОДЕРНОСТТА**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертация

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

научно направление 2.1. Филология, научна специалност „Езици на народите
на Азия, Африка и Америка“ – Корейски език и общество

Научен ръководител: проф. д-р Светла Къртева-Данчева

София

2023

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита от катедра „Корейстика“, Факултет по класически и нови филологии към Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Трудът е оформен в 3 глави и съдържа 184 страници, 3 приложения и списък на библиографията със 164 заглавия.

I. Характеристика на дисертационния труд

1. Тема, обект и предмет на изследването

Конфуцианската идеология оказва силно влияние върху почти всички аспекти от корейското общество. Изключително важно е нейното въздействие и при формирането и развитието на структурата и отношенията в традиционното корейско семейство. Идеологията е сериозно застъпена и до днес в основата на семейството и човешките отношения.

Корейското семейство е патриархално, йерархично и със строго определени роли и норми. То е най-важната социална единица от древността досега. Традиционното корейско семейство се формира по време на втората половина от управлението на кралство Чосон¹.

Конфуцианството оформя обществото на Чосон, създавайки основата за етични стандарти и идеи за политическите, публичните и семейните отношения. То е динамична китайска традиция, която се развива бързо през вековете. Тази идеология е доминиращата ценностна система и най-главният източник на влияние, изграждащ корейската култура и менталитет в продължение на хиляди години. Семейството винаги е имало първостепенно значение на Корейския полуостров. Според конфуцианството животът на всеки човек е просто една връзка в семейната му линия и индивидът е продължение на предците си. Конфуцианската философия подчертава колективното благосъстояние на семейството или клана повече от индивидуалното такова.

Един от пряко засегнатите от влиянието на конфуцианството аспекти в обществото е стремежът към добро образование. В Корея академичните постижения и връзките обикновено играят по-важна роля от индивидуалните способности при наемане на работа или повишение (И 2006: 8). Освен това дипломата е важен фактор не само в работната сфера, но и за социалното положение, доходите и дори брака. С други думи, това е основното средство за определяне на социално-икономическата позиция в съвременното общество. Дори да разполагат с конкурентни способности, хора с по-ниски академични постижения

¹ Най-дълго съществувалото корейско кралство от 1392 до 1910 г.

често са ограничавани при избора си на професия. Ако все пак успеят да изградят успешна кариера, без образование те трудно достигат висок социален статус и са обект на дискриминация (Соренсън 1994: 24).

Образованието е важно не само в личен план и за кариерното бъдеще на индивида, то е ключово и за успеха и просперитета на цялото семейство и до голяма степен определя динамиката и отношенията в семейството. Вярването, че образованието и успехът вървят ръка за ръка, е дълбоко вкоренено в корейското мислене и е свързано с вековна конфуцианска традиция. Именно чрез нея по времето на Чосон се утвърждава идеята, че благодарение на образованието човек може да се издигне в обществото.

Въпреки че в държавата няма организирана конфуцианска висша институция, почти всички корейци следват конфуцианските норми, ценности, обичаи и нрави. С други думи, по-голямата част от корейския народ са конфуцианци, независимо от принадлежността им към религиозни деноминации. Следователно може да се каже, че конфуцианството е основен фактор, доминиращ в организационната култура на корейското висше образование, както и на корейското общество.

Сблъсъкът на конфуцианските норми и ценности със съвременния свят и неговите изисквания и особености води до сериозни социални проблеми в страната. Макар все още традиционните идеи да са в ядрото на държавата, много от тях се оказват в несъответствие не само с междуличностните отношения, но и с политиката и икономиката. Семейството е в основата на конфуцианството, но с навлизането на западните ценности строго определените роли и отношения в него започват да се размиват. Борбата за равенство между половете отслабва влиянието на доскоро неоспоримия патриархат. Възрастта за първи брак се вдига с всяко десетилетие. Броят на браковете като цяло намалява, както и раждаемостта, а разводите се увеличават драстично. В опит да се справят с модерните изисквания се появяват и нови типове семейства, както и едночленни домакинства. Вследствие на тези проблеми страната се бори и със застаряло население², голяма част от което живее в крайна бедност, както и с осезаема липса на работна ръка. Заради бремето на традиционните

² ООН определя населението на държава като „застаряващо“, ако процентът на хора над 65 годишна възраст надхвърли 7%, като „застаряло“, ако надвиши 14% и „супер застаряло“, когато е над 20%.

очаквания и финансовата тежест на образованието много млади хора избират изобщо да не създават семейство.

В съвременното корейско общество конфуцианството задълбочава идеята за търсене на престиж, печалба и конкуренция и запазва своя изконен фокус върху колективизма, семейството и хармонията. В съчетание с нестихващия конфуциански акцент върху образованието, йерархията, упоритата работа и дисциплината, тези ценности обуславят семейните отношения, цели, роли и нужди.

Обект на настоящето изследване е проучването на влиянието на конфуцианската традиция и образованието върху съвременните семейни и междуполови отношения в Република Корея. **Предмет** на изследването са традиционното и модерно корейско семейство, конфуцианството в контекста на семейството и човешките отношения като цяло, акцентът на конфуцианството върху образованието, както и самото образование като семейна необходимост.

2. Цел, задачи и хипотеза на изследването

Настоящият дисертационен труд има за **цел** да проследи и анализира конфуцианските ценности като концептуална рамка за разбиране на корейските семейни процеси, структури, отношения и роли, както в семеен, така и в социален контекст. Изследването също така цели да докаже и характера на връзката между образователните нужди на семейството и отношенията и изборите на членовете му в семеен и индивидуален план.

Поставените **задачи** за реализиране на тези цели са:

1. Проследяване на устойчивостта на основните конфуциански ценности в съвременното. За изпълнението ѝ е необходимо да се разгледат традиционното семейство и конфуцианското влияние при формирането му, както и настоящото им състояние.

2. Изясняване на факторите, които водят до промяна в семейната структура и функция. Чрез анализирането им се добива ясна представа за процесите и влиянията върху семейните отношения.

3. Анализиране на мястото на образованието в страната и прякото му въздействие върху семейните форми, роли и решения за семейно планиране. Чрез

проследяване на историческата му стойност и различните му форми в страната се изяснява ключовата образователна функция на семейството.

4. Проследяване на новите феномени и социални проблеми, които възникват в страната вследствие на сблъсъка на конфуцианските виждания с изискванията на модерния свят. Изясняването им подчертава несъответствието на традиционното със съвременното, като затвърждава повсеместното присъствие на конфуцианските ценности и илюстрира опитите за промяна.

Хипотезата на настоящия дисертационен труд е в две части. **Хипотеза 1:** Конфуцианските норми са устойчиво залегнали в основата на съвременното корейско семейство и до голяма степен все още определят отношенията между членовете му. Сблъсъкът на конфуцианските виждания със съвременните изисквания води до редица социални проблеми в държавата и изострено неравенство и неразбирателство между половете. **Хипотеза 2:** Образованието, върху което конфуцианството поставя силен акцент, е основен фактор в семейните отношения, роли, форми и състав.

3. Методи на изследването

Дисертацията използва комплексен изследователски метод – компонентен анализ с дескриптивно излагане на части от материала. С помощта на съпоставителния анализ ще разкрием спецификите на традиционното корейско семейство и отражението им в неговия съвременен облик. За да изясним и проследим взаимовръзката между конфуцианството, образованието и семейството, ще използваме методи на синтез, сравнение и обобщение.

Семейството е обект на изучаване в редица научни области, като антропология, социология, културология, етика и т.н., поради което анализирането на неговите проблеми, функции и отношения изисква прилагане на интердисциплинарен подход. В зависимост от специфичните си аспекти семейството се изследва с различни подходи. В дисертацията ще използваме функционален и системен подход, като включваме дескриптивни елементи и синхронен и диахронен анализ.

Според функционалния подход семейството изпълнява различни ценни функции за своите членове, като може да се групират в репродуктивна, възпитателна, комуникативна, икономическа, емоционална, социализираща и сексуална (Стефанов 2013: 22).

Според системния подход семейството е йерархично организирана система, в която всеки член има определена роля и в зависимост от нея трябва да зачита определени правила.

4. Актуалност на проблема

Семейството е най-старата, основна и устойчива социална единица, която оцелява и се адаптира във времето и като такава винаги е **актуална** тема за изследване по цял свят. Със своите специфики и особености корейското семейство представлява интерес за не един изследовател. Това води до наличието на множество публикации на английски език, фокусирани върху различните негови аспекти, като развитие (Им 1966), транснационални форми (Финч и Ким 2012; Ча и Ким 2013), ценности (Ян и Росенблат 2008) и роли (Ким 2001; Пьон 2002). Съществуват и книги, посветени на семейството (И 1997), но за съжаление, повечето не отразяват промените и новите феномени, появили се в Корея през последните 10-20 години. Заради социалните проблеми и нови явления, свързани със семейството, темата е обект на множество проучвания и на корейски език, но повечето изследователи го разглеждат от проблемна, здравна или политическа гледна точка. Конфуцианството и образованието също са сред често изследваните теми както в Корея, така и по света (Им 1998; И 2006; И 2000; Пьон 2021). Малко са обаче изследванията, които обхващат семейството, конфуцианството и образованието и същевременно анализират взаимовръзката им, разглеждайки образованието като фактор за трансформация в семейните отношения. Някои от представените в настоящия труд „нови феномени“ все още не подлежат на анализ дори от корейски изследователи.

Корейските традиционни или съвременни семейни взаимоотношения, както и особеностите им, не са изследвани досега в България. Макар конфуцианството да се разглежда в множество разработки в страната (Федотов 1998; Федотов 1997; Манчева и Забуртова 2022), неговият принос за образованието е проследен само в традиционна Корея (Манчева 2016), но не и в съвременното. Липсват и изследвания относно влиянието му върху семейството, както и съвременните феномени и социални проблеми, до които води.

Актуалността на изследването е подкрепена от гореспоменатата липса на подобни трудове в България, като поставянето на основите на проучвания в тази област е и мотив за създаването му. Настоящата дисертация се съсредоточава върху съвременните процеси и феномени, които не са широко изследвани дори и в световен план. Главният приносен

характер на този труд е в това, че ще запълни липсата на проучвания в България за корейските семейни отношения, както и за образователните нужди, съвременните семейни форми и продължителното конфуцианско влияние в Корея.

5. Обосновка на използваната терминология

В дисертацията понятието „традиционно“ се използва за периода на управление на кралство Чосон и особено втората му половина. Причината е, че именно тогава е повратната точка на затвърждаване и институционализация на патриархалната семейна система като основа на обществото под влиянието на неоконфуцианството. Освен това повечето статии, обсъждащи модернизацията на традиционната семейна структура, дефинират Чосон като рамка за сравнителен анализ. „Модерно“ се използва като противоположно на „традиционно“.

Макар че именно неоконфуцианството оказва най-силно влияние върху Чосон и корейското общество и семейство, то все пак произлиза от конфуцианството и поради факта, че дисертацията разглежда цялостното влияние на конфуцианството, особено върху образованието, през всички векове, в настоящия труд терминът „конфуцианство“ се използва с включеното в него неоконфуцианство. Въпреки това трябва да се има предвид, че когато се говори за Чосон и традиционно семейство, роли и норми, по-скоро се визира неоконфуцианството.

Освен Чосон дисертацията изследва и съвременна Република Корея, следователно използва термините „Корея“ и „корейски“, под които трябва се разбира „Южна Корея“ и „южнокорейски“.

Предаването на корейски наименования и термини в дисертацията следва *Транскрипция на корейските имена и думи в български текстове*, приета от катедра Кореистика към СУ „Св. Климент Охридски“ (Бенева и колектив 2018).

II. Структура и съдържание на дисертацията

Настоящият труд се състои от увод, три глави, заключение, три приложения и библиография. Приложение №1 представя речник на термини, изрази и неологизми, отнасящи се към семейните отношения и новите социални тенденции в страната. Те са екзистенциални за разбирането на корейското семейство и социум, както и съществена крачка в отдръпването от колективизма и обръщането към индивидуализма. Много от тях са представени за първи път в България. Приложение №2 включва поговорки, пословици и изрази свързани със семейството. Те са неизменна част от народното творчество на всяка държава и представят съществена информация за ценностите ѝ. Приложение №3 съдържа графики и таблици с основната статистика отнасяща се към семейството. Те ясно илюстрират промените, настъпили в държавата през последните 60-70 години, и позволяват лесно проследяване на развитието на много от разглежданите феномени и проблеми.

Увод

В тази част на дисертацията са изложени актуалността на проблема и необходимостта от неговото изследване. Дефинирани са обектът, предметът, целта, задачите и хипотезата на труда. Представена е и методиката на изследването, както и обосновка на използваната терминология.

Първа глава „Същност и особености на корейското семейство“

Първа глава разглежда характеристиките и особеностите на корейското семейство, като прави съпоставка между традиционното и модерното. В нея се проследява кои от основните конфуциански ценности и традиционни аспекти са се запазили и до днес и кои са се трансформирали или изчезнали.

И до днес основната единица в корейското общество не е индивидът, а семейството. Човек е оценяван въз основа на традицията и произхода на семейството си. Когато обвиняват някого в престъпление, обвиняват цялото семейство или главата на семейството.

Когато някой се издигне в обществото, цялото му семейство получава похвали. Децата винаги внимават как се държат, за да не засрамят по някакъв начин родителите си. Децата са длъжни да се подчиняват на родителите си безусловно и абсолютно, както и да изразяват неизмеримата си благодарност, че са ги отгледали. Непрекъснатата семейна линия е висша цел за традиционното корейско семейство. Затова и до днешен ден корейците са особено загрижени за ритуалите и почитането на предците си, за поддържането и разширяването на семейната собственост и за раждането на наследник, който да продължи рода. Следователно от всеки кореец се очаква рано или късно да сключи брак и да изпълни традиционните си задължения.

Традиционното корейско семейство се формира под неоспоримото влияние на конфуцианството по време на Чосон. Заради сравнителната близост на този период до това, което разглеждаме като „съвременна“ Корея, не е изненадващо сериозното запазване на множество традиционни ценности, особено в рамките на семейството. Конфуцианските виждания са толкова повсеместно вкоренени в корейското мислене и междуличностни отношенията, че се оказват устойчиви дори на силното влияние на модерния свят.

В главата се представят семейните отношения и роли. Анализирането на семейните роли е неизменна част от изучаването на корейския семеен живот. Ролите определят правата и отговорностите на членовете на социалните единици. Преобладаващият фамилизъм в Корея предписва набор от отношения, очаквания и приемливо поведение според ролите. Запазването и просперитетът на семейството са крайната цел на идентифицирането и изпълнението на всякакви социални роли. Съпругеската роля е предпоставка за създаване на семейство, родителската и синовната роля са от съществено значение за продължаването на семейството, ролята на работник е необходима както за семейното материално благосъстояние, така и за социалния успех. Семейните отношения до голяма степен зависят от придържането към заложените от конфуцианството традиционни роли.

Патриархатът, централната позиция на мъжа и строгата йерархия присъстват до голяма степен и до днес в Корея. Те все още определят отношенията в обществото и семейството на база пол и възраст. Вследствие на бавно променящите се възгледи за патриархата традиционно отредените роли в рамките на семейството също са сравнително запазени, а именно - мъжът е отговорен за прехраната на семейството и неговото

представяне пред обществото, докато жената трябва да се грижи за дома и отглеждането и образованието на децата.

Конфуцианството се основава на три основни ценности - синовна почит, хуманност и ритуално съзнание. Синовната почит и уважението към родителите е в корена на другите ценности. В този контекст корейците отдават по-голяма тежест на връзката родител-дете, отколкото на брачната връзка. Това убеждение е една от основните причини корейците да смятат успеха на децата си като носещ чест и просперитет на цялото семейство. Тъй като конфуцианството поставя синовната почит и отношенията баща-син в основата на семейството, не е изненадващо, че и в днешно време отношенията между родителите и децата са по-важни от тези между съпрузите. Идеята за синовната почит все още е широко застъпена в държавата и се очаква от децата да слушат и да се подчиняват на родителите си, както и да направят всичко по силите си, за да издигнат семейния статус. Родителите от своя страна се жертват за децата си и техния просперитет. Жертвата за семейството е дълбоко заложена в манталитета на корейската майка, която все още се окачествява чрез успехите на децата си.

Отношенията между съпрузите остават второстепенни. Въпреки че в днешно време са по-либерални и се базират и на любов, а не изцяло върху уважението и подчинението, което жените трябва да имат към мъжете, до някаква степен жените остават в подчинена позиция, най-малкото защото често са финансово зависими от съпрузите си. Специфичното корейско чувство *чон* и мястото му в семейните отношения показва, че двойките по-скоро свикват един с друг и макар любовта в днешно време да присъства в браковете, корейците продължават да приоритизират отношения, базирани на разбирателство и уважение.

Едни от най-сложните семейни отношения за жената остават тези със свекърите ѝ. И днес в държавата мнението на родителите е от решаващо значение за сключването на брак и те задължително трябва да одобряват избрания партньор. Заради вековната традиция именно свекърите да уреждат брака и да вземат решенията в семейството, жените продължават да имат множество задължения към тях, дори вече рядко да им се налага да живеят заедно.

Авторитетът на патриарха намалява, а в центъра на семейството се оказват децата, най-вече заради възлаганите им надежди за бъдещи успехи. В известен смисъл може да се

твърди, че конфуцианското възприятие за успеха на един член на семейството като постижение на цялото семейство е дори още по-силно застъпен заради по-големите възможности за социална мобилност в страната. В главна цел на семейството се превръщат именно бъдещите успехи на децата, тъй като те ще допринесат за цялостното благополучие на всички членове. Макар семействата винаги да са възлагали надежди за по-добър живот на следващите поколения, една от основните промени е, че в миналото се е разчитало на закрилата на предците, а в настоящето корейците се обръщат към практичното – т.е. усилията на живите.

Макар корейското семейство да търпи множество промени под различни външни влияния, в ядрото му все още са запазени традиционните конфуциански ценности, които диктуват отношенията, вижданията и очакванията. Може да се каже, че строгостта на конфуцианската рамка намалява, като идеологията се адаптира към съвременния свят, показвайки по-голяма приемственост, но запазвайки основната си същност.

В главата се отделя внимание и на основните фактори, допринесли за промените в корейското семейство. Те могат да се категоризират в урбанизация, модернизация и западно влияние.

Усилената урбанизация в търсене на по-добро образование и работа спомага типичното за градовете нуклеарно семейство бързо да измести като норма традиционното корейско разширено семейство. Семейната структура е подвластна на скъпите жилища и малките пространства в градовете, но и на желанието за самостоятелност на младите семейства. Хората се ориентират към по-малки домакинства, включително и единични, и така строго регламентираните, изискващи и натоварващи отношения между поколенията също се превръщат в една от предпоставките за промяна.

Много от изискванията на модерния свят като продължителното образование, сериозната конкуренция на пазара на труда, отдадеността към работата, скъпия живот, необходимостта от работна ръка, семейства с двоен доход и възможността за социална мобилност са сред причините за трансформация на ролите, отношенията и структурата на семейството.

Главата продължава с проследяване на промените в структурата на семейството, както и новите феномени, които настъпват в процес на модернизацията на държавата.

Характерна черта на модерното семейство е фактът, че членовете му стават все по-малко, като се появяват едночленни домакинства, такива на вдовци, повторно омъжени или бездетни семейства. Тези домакинства, освен на вдовците, се разглеждат като нови семейни форми за държавата, тъй като традиционно почти не съществуват по време на Чосон, докато в съвременното са значително често срещани.

В съвременното корейско общество ценностите на семейството, брака и децата непрекъснато се променят в опит да запазят традицията, но и да отговорят на нуждите на индивида и изискванията на модерното общество. Не е изненадващо, че като устойчива социална единица семейството също се приспособява към съвременното и така възникват нови семейни форми, които отговарят на определени семейни нужди като работа или образование. Така започват да се създават нови семейни форми, като *кироги каджок* (기러기 가족) и „уикенд двойки“ (주말부부), които макар да живеят разделени, запазват традиционните си роли и се жертват за благополучието на семейството. Глобализацията, развитата инфраструктура и напредъкът в технологиите също спомагат за по-лесно възникване на разнообразни семейни форми. Те се появяват основно поради икономически и образователни фактори, но и в опит да избягат от някои традиционни отговорности, като например задълженията на съпруга към семейството.

Голяма част от идеологическите промени в страната могат да се обяснят със западното влияние или по-конкретно с християнството и модерното образование, които спомагат за отслабването на патриархата и повишаване на статуса на жените. Конфуцианството ограничава най-силно жените – морално и физически, така че не е изненадващо, че най-големи промени се наблюдават именно при тях. В днешно време жените се образуват и работят, но това им носи двоен товар, защото домът и децата все още се считат за техен приоритет. Жените не се окачествяват с кариерата или личните си постижения, а с тези на техните деца. И тъй като образованието на децата се разглежда като съществен стълб за бъдещо развитие и социална мобилност, голяма част от решенията в рамките на семейството се вземат именно с оглед образователните нужди, а образователната функция на семейството става основна.

Втора глава „Образованието и неговото влияние върху семейните отношения от периода на Чосон до днес“

Във втора глава се проследява развитието и затвърждаването на мястото на образованието под влиянието на конфуцианството, както и обвързаността му с възгледите за престиж и просперитет.

Конфуцианството определя образованието като висша цел, която през годините се превръща и в най-сигурния начин за издигане в обществото. Макар религии като будизма и християнството също да допринасят много за разпространението на образованието, именно конфуцианството му отрежда централно място в обществото, следователно и в семейството, и спомага за появата на „образователната треска“, която се наблюдава в Корея. В държава, където в продължение на хилядолетия образованието е привилегия само и единствено на елита, то все още е ярък символ на престиж и определя всички социални аспекти.

Образованието в Корея заема изключително важно място още от древността, когато е неделима част от религията. То се разглежда като най-висша ценност и се смята за най-добрия начин за възпитаване на хората (Манчева 2016: 8). Един от най-повратните моменти в образователната история на държавата е въвеждането на обновена система от държавни изпити през 958 г. в кралство Корьо³, като само издържалите ги могат да заемат държавен пост. Тази промяна оказва пряко влияние и върху семейството. Приемането на системата за държавни изпити през X век довежда до внимателно документиране на семейните отношения и линии. Тъй като на държавните изпити могат да се явяват само мъже, корейците започват да придават по-голямо значение на прякото мъжко наследство. Така постепенно семейството разчита все повече на мъжа да вземе изпита и да заеме висока държавна позиция, за да осигурява прехраната на семейството. Тази социална промяна води до по-висок статус на мъжете както в рамките на семейството, така и извън него. Тенденцията подсилва и по-широкото разпространение на конфуцианските идеали, че жените трябва да се подчиняват на мъжете. Позицията и правата на жените постепенно

³ Съществувало от 918 до 1392 г.

намаляват, като все повече от тях са ограничавани до пределите на дома. Може да се каже, че именно тогава се задълбочават вижданията на корейците, че човек може да се издигне в обществото само чрез добро образование, което да му позволи да вземе държавните изпити - идея, силно застъпена и до днес.

Макар на образованието да се набляга още от времето на първите корейски държави, неговото влияние и значение се затвърждават през Чосон, когато то е тясно свързано с изпитите и успеха. Конфуцианството превръща държавата в йерархично общество, в което академичният успех е главният път към по-висока социална класа и житейски просперитет. „Страстта“ на корейците към образованието произлиза от конфуцианските възгледи, които винаги са му придавали голямо значение и са го превърнали в основна ценност.

Конфуцианската образователна система се поддържа до края на XIX век, когато Корея е принудена да отвори врати за великите сили и да приеме западната образователна система. Традицията на държавния изпит *куаго* (과거) обаче все още е жива и се разглежда като матрица на настоящия изпит за държавна служба, както и на този за прием в университет.

След като проследява връзката между конфуцианството и образованието, главата представя и анализира „образованието в сянка“ или огромната индустрия за частни уроци в страната. Институционализираните школи *хагуон* (학원) се разглеждат като наследници на *соуон* (서원) - частни конфуциански академии по време на Чосон.

В днешно време образованието в Корея е много по-достъпно от преди и почти всеки, който иска, би могъл да продължи следването си в университет. Освен това няма емпирични доказателства, които свързват образованието в сянка с по-високи резултати на тестове. Въпреки това, независимо от реформите, насочени към хуманизиране на процеса на тестване и разширяване на критериите за приемане в университет, допълнителното образование продължава да се търси. Това предполага, че проблемът не е в качеството и количеството на общественото образование. Много от родителите започват да изпращат децата си на частни уроци още щом навършат две години. Тъй като на тази възраст обаче със сигурност не може да се говори за необходимост от академични постижения, този

феномен по-скоро потвърждава значението на допълнителните уроци като символ на престиж и успокоение, че се прави всичко за по-добрите възможности на детето.

В днешно време, макар йерархичната система на Чосон да не съществува, Корея все още е управлявана от хора, завършили най-добрите университети. Традицията за издигане на целия клан и запазване на привилегиите на елита също все още е жива и може най-ясно да се види в семейно-управляваните конгломерати, които държат най-огромната икономическа мощ в ръцете си. А тъй като образованието е достъпно за всички, убеждението, че с престижна диплома човек може да получи по-добра работа и да се придвижи в социалната йерархия, е още по-силно. Освен това царите и вярата, че елитната диплома може да се получи само чрез множество частни уроци.

Може да се стигне до заключение, че образованието в сянка в Корея представлява сливане на култура и функционалност. Традиционните конфуциански виждания диктуват, че образованието е най-висша цел и най-сигурният начин за издигане в обществото. За много корейци, водени от желанието за влизане в престижен университет и успешно кариерно развитие, образованието и тестовете са основна социална реалност и професионална структура. За родителите образованието в сянка представлява не само основно изискване за достъп до високоплатени кариери с по-висок ранг, но и служи като видим знак за статус и легитимност.

Главата обръща обстойно внимание на ролята на майката като традиционен отговорник за децата и тяхното образование. Според конфуцианството съпругът е глава на семейството и има властта да решава повечето семейни въпроси, докато съпругата му е подчинена в почти всички дела. В същото време обаче тя е „вътрешният господар“, тоест авторитетът ѝ се приема в областите на битовите въпроси и семейните отношения. Може да се каже, че авторитетът на съпруга е продукт на властови структури, докато този на съпругата се основава на нейната емоционална компетентност по семейните въпроси. Майката трябва да бъде духовна и емоционална ос на семейния живот. Отношенията на бащите и майките към децата им са коренно различни. И в днешно време най-често от бащите се очаква да бъдат донякъде емоционално отдалечени от децата си, за да запазят позицията на авторитет и уважение. В същото време бащите дават напътствия на децата, особено на синовете, и изискват дисциплина и подчинение от тях. За разлика от тях, ролята

на майката като посредник в семейството позволява много повече интимност между майката и детето. Съответно антрополозите характеризират връзката баща-дете като властна структура, а връзката майка-дете като структура на привързаност. Разбира се, в днешно време повечето бащи не са толкова дистанцирани с децата си и показват емоции. Основните традиционни задължения на ролите обаче все още са запазени и дори жената също да работи, нейна остава отговорността за дома и децата. Корейските родители охотно се отказват от личния си живот заради образованието на децата си.

В традиционното корейско семейство жената затвърждава статуса си в семейството на съпруга си едва след като роди син-наследник. В днешно време важността на мъжката рожба намалява, но жената продължава да се окачествява чрез децата си и техните постижения. Не само значението на образованието, но и изборът на добър *хагуон* пряко влияят върху живота на корейските родители и особено на майките. „Корейците дори имат поговорка, че намирането на най-добър *хагуон* за детето е начин на майка да покаже способността и обичта си като родител.“ (Ким 2016: 5) Ако някоя майка не успее да изпълни функцията си на "образователен мениджър", поради липсата на умения, финанси или време, тя е обвинена, че затруднява изкачването на детето си по социалната стълбица.

Семействата се ориентират основно към образователната си функция, като дори отношенията до голяма степен се определят от образователните нужди на детето. Майките запазват традиционната си роля и отговорност да отглеждат децата, като изцяло се окачествяват с успехите им. Тази функция на майките и прекомерната им намеса в образованието на децата им е толкова широко разпространена, че в страната се появяват множество термини за такъв тип майки като „майка прасе“ (돼지 엄마) или „Каннам майка“ (강남엄마). Бащите продължават да се придържат към конфуцианската си роля да издържат семейството и макар рядко да са замесени в образованието на децата, те са индиректно повлияни от него, като например от графика за *хагуон* и разпределението на бюджета.

Главата поставя специален фокус върху прякото въздействие на образованието върху семейните отношения, функции и структури, както и влиянието му върху отделните членове на семейството.

Със засилването на значението на образованието се променят динамиката в семейството, отношенията и очакванията. Всекидневието на родителите се върти около образователните нужни на децата им. Те не пестят средства и усилия, за да осигурят най-доброто образование на децата си с надежда те да си намерят хубава работа и така да се подобри статусът на цялото семейство, което от своя страна да гарантира спокоен живот на родителите на старини.

Прекомерната фиксация на родителите върху образованието ги отдалечава от възможността да създадат по-сплотени отношения с децата си и вместо това най-често превръща майките в „мениджъри“, които само насърчават повече учене и търсят частни уроци. Децата са принудени да плащат тежката цена на образователната мания, като почти не разполагат със свободно време за хобита и приятели. Освен това са изключително стресирани от отговорността да се реализират успешно и да издигнат семейния статус, което води и до голям брой самоубийства.

Много родители са склонни да се преместят или дори да живеят в различни градове, стига това да осигури достъп на децата им до по-добри образователни институции, което показва и влиянието на образованието върху семейната структура. Образованието въздейства пряко върху създаването на нови семейни форми като *кироги каджок*, в което половината семейство мигрира с единствената цел за по-добри учебни заведения.

В държавата цари повсеместно виждане, че детето не може да получи добро образование и да просперира без помощта на *хагуон* и сериозни финансови вложения. Този факт кара много хора да се ограничат само до едно дете или дори да вземат решението изобщо да нямат деца, което е още едно от преките въздействия на образованието върху семейната структура и състав.

Социалното пристрастие в полза на академичната квалификация е огромно и е пряко свързано със статуса, перспективите за висока заплата и дори брак. Много хора избират партньорите си по това кой университет са завършили и следователно какви са доходите им.

Въпреки всички позитиви, които образованието носи със себе си, прекомерната фиксация върху него води до множество социални проблеми. Основна част от тях са:

академично ориентирано общество; елитарност на базата на академичните постижения; егоистичен фамилизъм; прекалено конкурентна образователна система; прекомерни разходи за образование; социална дисхармония поради увеличаването на необходимостта от частни уроци; масово „производство“ на безработни висшисти. Освен това създава проблеми с изплащането на дългове и заеми, като води до появата на нов социален статус – „бедни заради образование“. Често има и негативно влияние върху членовете на семейството, водейки и до депресия, недоволство от живота, развод и дори самоубийство. На база на тази реалност не е изненадващо, че все по-голям процент млади хора започва да се ориентират към индивидуализъм и избират да не създават семейство, а да живеят за себе си и да разполагат със собствена финансова сигурност.

Трета глава „Взаимоотношенията между половете и социалните последици от сблъсъка на конфуцианството със съвременната реалност“.

Фокусът на анализа в трета глава са множеството социални проблеми, пред които са изправени Корея и нейното население, вследствие на несъвместимото бреме на традиционното с реалността на съвремието. Внимание се отделя и на нарастващото напрежение между половете, задълбочено от половото неравенство, създадено от конфуцианството, като претекст за отказ от създаване на семейство.

Много от конфуцианските предписания се оказват в конфликт със съвременния свят и възможностите му. Този сблъсък води до сериозни социални сътресения, особено за по-младите поколения, които изглежда се опитват да се отдалечат от конфуцианството и да живеят по-свободно и без да се налага да се съобразяват с всички традиционни семейни отговорности.

Вековната конфуцианска традиция създава сериозно полово неравенство, с което държавата се бори и до днес. Повсеместното придържане към ролите и патриархалните виждания отрежда дома като основна грижа на жената, но скъпият живот и необходимостта от диплома, дори понякога само за престиж, вкарват жените на пазара на труда. Образованието е една от първите стъпки по пътя за равни права и възможности, но и още

финансов товар за родителите с повече от едно дете, които сравнително доскоро избират да образуват само синовете си.

От векове насам от мъжете се очаква да се фокусират основно върху кариерата си и да издържат семейството си. Въпреки че през 90-те все повече жени започват да навлизат на пазара на труда, дори в днешно време голяма част от тях са принудени да прекратят кариерното си развитие, когато сключат брак или забременеят, за да могат да се съсредоточат върху основните задължения на пола си, а именно семейството.

Традиционните роли, които конфуцианството определя за двата пола, са все още широко застъпени, особено сред по-възрастните, които предават тези виждания и на децата си. Така майките все още са главните отговорници за дома и трябва да отглеждат децата си почти изцяло сами без помощ от съпрузите си. Дори някой мъж да иска да помага на съпругата си с децата, той често трябва да търпи подигравки и критики от страна на роднини, приятели и колеги за това, че изпълнява „женски задължения“.

Сред многото проблеми с неравенството между половете, пред които е изправена Корея, най-значим изглежда този, свързан с разликата в трудовите възнаграждения на мъжете и жените. Държавата има най-голямата разлика в заплащането сред страните от ОИСР от 37,1% към 2019 г. Освен това голяма част от жените са подложени на дискриминация, когато забременеят. Много фирми предпочитат да принуждават бременните служителки да напуснат работа, вместо да плащат отпуск по майчинство, а за тези, които успяват да се върнат на работа след това, се смята, че са навредили на кариерата си. Все още има и случаи, при които жени не са назначавани на работа, защото са младоженки и може скоро да имат деца или просто защото са жени и се очаква в някакъв момент да излязат по майчинство.

Жените са изправени пред множество предизвикателства като разлика в заплащането, дискриминация, двойна отговорност в дома и на работа и майчинство. Въпреки това младите мъже смятат, че те самите са жертви на дискриминация в резултат на държавните политики, насочени към равенството между половете. Мъжете не желаят да поемат изцяло финансовата отговорност за издържане на семейство, но в същото време не искат да имат конкуренция в образованието и за работни места от страна на жените. Сблъсъците между феминистки и анти-феминисти създават сериозно сътресение в

държавата дори на политическо и корпоративно ниво и спомагат за напрежение между половите, което започва да се усеща на всички нива от живота в страната, а в по-екстремните си форми дори да създава реален страх от обвързване.

Главата проследява и нови феномени, динамики и тенденции на развитие на социума като опитите за индивидуализъм и отдалечаване от конфуцианските виждания.

Голяма част от конфуцианските норми са запазени в ядрото на корейското общество, семейство и човешки отношения, но се оказват в несъответствие с особеностите на модерния свят и водят до появата на нови феномени като соло култура, както и множество социални проблеми, като полово неравенство, култура на прекомерно образование, отказ от брак, раждане и дори от семейство, както и впоследствие бедно застаряло население и недостиг на работна ръка.

Дългите години, прекарани в учене и различни образователни институции, изключително конкурентното общество, както и строгите йерархични социални отношения и норми за поведение на колективното корейско общество, подтикват все повече хора да започнат да се ориентират към индивидуализъм. Липсата на финансова стабилност, строгите конфуциански очаквания и нарастващия брой изисквания към индивида за успех също са сред факторите, допринасящи за това, както и за решението на все повече хора да се откажат от създаването на семейство и да се съсредоточат върху себе си и кариерата си.

Рязкото увеличение на броя жени на трудовия пазар не е изненадващо развитие на фона на икономическата нестабилност и високите проценти на безработица сред младите. Тази динамика води до променени виждания сред жените относно предимствата на финансовата независимост пред брака. Може да се каже, че тенденцията на дефамилизация или намаляването на семейния живот и отношения е въпрос на практичност. С други думи, именно традиционните роли и финансовата тежест, особено по образованието на децата, са ключовите фактори при взимане на екзистенциални решения за бъдещето на индивида и отказа от семейство.

Създаването на соло култура в строго колективното корейско общество е показателно за желанието на младите за по-голяма свобода при вземането на решения и независимост. То може да се разглежда и като опит за отдръпване от конфуцианските

социални норми за поведение, отношения и роли. Популяризирането на самостоятелните социални дейности като хранене и пиене, както и разчупване на заобикалящото ги табу може да се смятат за естествена социална еволюция, възникнала впоследствие на феномени като поколението *сампо* (삼포세대), преобладаващите единични домакинства и като цяло все по-големия брой хора, които се отказват от брак и деца и избират да се посветят на себе си.

Трябва да се подчертае, че някои жени, например категоризираните като *алфа гърлс* (알파걸) и *голд мис* (골드미스), не са зачеркнали брака и семейството като опция, просто не ги смятат за приоритет. Въпреки това, често срещат затруднения при намирането на партньори, които да приемат избора им за кариерно развитие пред отглеждането на семейство, както и да не се чувстват застрашени от финансовите им възможности. Традиционалистите смятат, че егоизмът на тези жени подкопава корейското общество и разбива основната социална единица – семейството. Обществото все още не гледа с добро око на богати неомъжени жени. Тъй като те все още се възприемат само като жени, а не професионалисти в кариерата си, често хората смятат, че има нещо съмнително зад „богатството“ им.

Тази тенденция е поредното доказателство, че в Корея все още се смята, че жената трябва да се придържа към традиционната си роля да е съпруга и майка, да се жертва в името на семейството и да избира между него и кариерата. Въпреки тези широко разпространени виждания все повече борбени жени започват да създават място за себе си в корпоративния свят.

Освен на хората, които са избрали самостоятелния живот, главата обръща внимание и на самотните възрастни хора. Огромният брой на възрастни хора, които живеят в крайна бедност или дори без дом, също ясно илюстрира отслабването на конфуцианските ценности или по-точно на синовната почит. Ироничното е, че някои хора са изоставени от децата си, защото не са могли да си позволяват да вложат достатъчно в образованието им, а други живеят в бедност поради обратната причина – вложили са всичко в бъдещето на децата си, но не са получили нищо в замяна.

Смятаме, че всички нови тенденции в обществото и ориентирането към индивидуални дейности показват, че много хора не искат и не могат да си позволят да спазват семейно насочените традиции на колективното общество, както и че не са съгласни с йерархичните норми и изисквания за поведение и междуличностни отношения. Може да се каже, че централната роля на семейството се е запазила и до днес, но тя е толкова голяма, че много от младите корейци започват да го виждат като бремене и предпочитат да живеят сами, вместо да му се посвещават и да живеят за други хора.

Заклучение

Въз основа на направеното проучване се очертаха следните особености:

В Корея семейството е най-малката и най-централна социална единица. Конфуцианството и колективизмът, които царят от векове на полуострова, диктуват строга загриженост за обществото и общественото мнение и поставят семейството в центъра на живота и морала. На членовете на семейството не се гледа като на индивиди, които имат свободата да вземат решения за себе си. Те са част от групата и трябва да взимат решения за собственото си бъдеще и развитие, съобразени със семейството и неговите нужди и благосъстояние.

В процеса на анализ урбанизацията, модернизацията и западните ценности се очертават като основни фактори за трансформациите в семейните отношения, структура, роля и състав. Урбанизацията, подтикната от необходимостта за по-добро образование и работни възможности, намалява драстично броя на членовете на едно домакинство и затвърждава нуклеарното семейство като норма. Модернизацията на държавата, законите, образованието, технологията и т.н. въздейства на семейството, като му дава повече възможности, например за миграция и социална мобилност. Западните ценности и особено разпространението на християнството и образованието спомагат много за издигането на подчинения статус на жените, оказвайки директно влияние върху динамиката в семейството и предоставяйки нова роля на жената извън дома.

Всички тези промени и нови възможности обаче не карат хората да загърбят традициите си. Може да заключим, че конфуцианските ценности започват да се

трансформират и да показват по-голяма приемственост, но категорично се запазват в ядрото на семейството и човешките взаимоотношения.

Конфуцианството подчертава важността на ранга и статуса и определя ролята на всеки не само в обществото, но и в рамките на семейството. Въпреки че вече не се наблюдава полово разделение в обществото, все още има строго определени норми, които трябва да се следват, както и поведение, задължения и отговорности, които се класифицират като „женски“ и „мъжки“. Макар в днешно време хората да имат по-голяма свобода и избор, в рамките на семейството те все още се придържат към отредените им от конфуцианството роли, а именно - жената се грижи за дома и децата, докато мъжът изкарва прехраната. С издигането на статуса на жените и важността, която се придава на децата за бъдещето и просперитета на цялото семейство, авторитетът на патриарха намалява, но далеч не изчезва и Корея все още може да се разглежда като патриархална държава.

Фактът, че основните семейни отношения не са тези между съпрузите, а между родителите и децата, също не е изненадващ, като се има предвид, че конфуцианството поставя връзката баща-син в центъра на семейната динамика. Разширяването на тези отношения до майката и дъщерята, като майката не губи основната си роля, е пример за способността на конфуцианските традиции да се трансформират и приспособяват, но и да запазват основополагащото си място в семейните ценности.

С постигането на целите за проследяване на устойчивостта на основните конфуциански ценности в съвременното и изясняване на факторите, които водят до промяна в семейната структура и функция, се доказва хипотезата, че конфуцианските норми са устойчиво залегнали в основата на съвременното корейско семейство и до голяма степен все още определят отношенията между членовете му.

Традиционните конфуциански виждания диктуват, че образованието е най-висша цел и най-сигурният начин за издигане в обществото. Тази традиция се запазва през вековете и в съвременна Корея образованието и частните уроци стават толкова важни, че организацията и разходите по образованието реорганизируют семейната динамика, структура и отношения и дори допринасят за екзистенциални решения като ограничаването до едно дете или пълния отказ от деца.

Тъй като в Корея цари идеята, че човек може да си намери добре платена работа само с добро образование, то служи и като символ на статус и е важен критерий при намирането на партньор. Макар повечето бракове да са по любов, заради вековната традиция на уредени бракове много корейци имат прагматично виждане към брака и финансовата стабилност, която той носи. Така дипломата и заплатата всъщност се оказват основни при избора на партньор и сключване на брак. Фактът, че много хора смятат, че финансовите възможности са ключови за определението „добър“ родител и мислят, че не трябва да имат деца, ако не могат да им осигурят множество частни уроци, чрез които да успеят в живота, е красноречив относно мястото на образованието в корейското семейство.

Въпреки че жените в днешно време се образуват и работят, тяхната най-важна функция остава традиционната роля на майка. Те трябва да отгледат и образуват децата, като се окачествяват именно чрез техните постижения и провали. Кариерата на майката също се определя от образованието на детето – повечето жени са принудени да напуснат работа, след като сключат брак или забременеят, но често се налага да си търсят почасова такава, когато разходите за задължителните частни уроци започнат да се увеличават с напредването на възрастта на детето.

Децата прекарват по-голямата част от детството си в различни образователни институции и нямат много време, което да прекарват с родителите си. Основните теми на разговор между родителите и децата изглежда са свързани с образование, оценки и академични постижения, което често води до стрес, фрустрация, самота и чувство за неразбиране у децата.

Прякото влияние на образованието върху семейната структура се вижда ясно от новите семейните форми като *кироги каджок* или „уикенд двойките“. Фактът, че хората прибегват до миграция и са склонните да живеят разделени от съпрузите си в продължение на години в името на образованието, затвърждава мястото и въздействието му.

Може да се каже, че структурата на семейството се променя от вертикална към хоризонтална - от доминирана от съпруга към доминирана от съпругата и от ориентирана към бащата към ориентирана към децата. Една от основните причини за тази трансформация е именно значението, което придобива образованието. Родителите жертват собствените си интереси и дават всичките си пари, за да могат да осигурят възможно най-

доброто образование за децата си. То от своя страна дава възможност за по-престижна работа, което е начин цялото семейство да се издигне в обществото и да си осигури по-добър живот. Макар да изглежда, че родителите се жертват за детето, всъщност усилията са в името на семейството. През цялата история на Корея образованието е запазено само за аристокрацията, а в днешно време, когато е достъпно за всички, родителите предпочитат да осигурят на децата си добро образование, вместо да им оставят наследство. Децата от своя страна правят всичко възможно да просперират, за да прославят семейното име и да не разочароват родителите си. В миналото хората се жертват заради репутацията на семействата си и придобиват идентичност, като се прекланят пред предците си, докато в съвременното корейско общество хората се посвещават на репутацията на семействата си и се идентифицират чрез успеха на потомците си. С други думи, традиционното корейско семейство е ориентирано към предците си, докато съвременното - към бъдещето. Това, което остава непроменено, е, че индивидът продължава да придобива своята лична идентичност чрез семейството.

Чрез анализиране на мястото на образованието в страната и прякото му въздействие върху семейните форми, роли и решения за семейно планиране се затвърждава и втората хипотеза, че образованието, върху което конфуцианството поставя силен акцент, е основен фактор в семейните отношения, роли, форми и състав в съвременна Корея.

Установените в хода на анализа запазени конфуциански норми в ядрото на корейското общество, семейство и човешки отношения се оказват в несъответствие с изискванията на съвременния свят и водят до множество социални проблеми като полово неравенство, култура на прекомерно образование, отказ от брак, деца и дори от семейство, както и впоследствие на това до бедно застаряло население и недостиг на работна ръка.

Сегрегацията на половете в продължение на векове и силният акцент върху това, че те са изключително различни и не просто могат, но и трябва да изпълняват коренно различни функции, спъва развитието и допринася за поддържане на половото неравенство. Това изкуствено разделение, породено от конфуцианските възгледи, създава напрежение и проблеми не само в обществото и на работното място, но и създава истински страх от обвързване сред много хора от по-младите поколения, които просто избягват противоположния пол.

Желанието на младите за почивка след дългите години учене, избягване на строгите социални норми и широкозастъпеното виждане, че жените могат да имат или семейство, или кариера, но не и двете, допринася за създаването на нови феномени като поколението *сампо* и така наречената соло култура. Те могат да се разгледат и като опит за преминаване към индивидуализъм и откъсване от традиционното подчинение на семейството, множеството ангажименти към новите роднини след брак и най-вече стремеж към време за лично израстване и намиране на себе си. Освен това, подчинени на нормите за синовна почит, докато са със семейството си, децата нямат право на свобода и личен избор. Това кара най-младите работещи поколения да напускат родния дом възможно най-бързо, приоритизирайки свободата и самостоятелността пред финансовата независимост.

Огромният процент на забравени възрастни хора, които живеят в крайна бедност, също илюстрира отслабването на конфуцианските очаквания сред по-младите поколения, особено тези за реципрочност, и затвърждава идеята, че в днешно време не е достатъчно семейните отношения да се уповават само на авторитет, йерархия, синовна почит и чувство на задължение. Мястото на образованието се вижда и при това обществено явление, тъй като много възрастни смятат, че нямат право да искат децата им да се грижат за тях, ако не са могли да си позволят да ги образуват добре.

Чрез анализа на новите тенденции в корейското общество може да стигнем до заключението, че те затвърждават обръщането на много хора към индивидуализма. Изглежда младите поколения виждат необходимост от промяна, както и че не всички традиции отговарят на реалността на развитата икономика. Зараждането на соло култура в колективното общество и отказът от най-важната традиционна ценност – семейството, показват желанието за отдалечаване от конфуцианските норми, които са повсеместни сред по-старите поколения.

Проследяването на новите феномени и социални проблеми, които възникват в страната вследствие на сблъсъка на конфуцианските виждания с изискванията на модерния свят, допринася за доказване на хипотезата за повсеместното присъствие на конфуцианските ценности и затвърждава втората ѝ част, а именно, че несъответствието на конфуцианството със съвременето води до редица социални проблеми в държавата, като изострено неравенство и неразбирателство между половете. Освен това подчертава опитите

за промяна от страна на по-младите поколения, при които се наблюдава отслабване на конфуцианските ценности.

Справка за основни приноси на дисертационния труд:

1. Дисертационното изследване представлява първото в България проучване на семейните отношения в Република Корея.
2. Проследява традиционните конфуциански ценности, които са водещи в семейните отношения в Корея и до днес.
3. Обвързва конфуцианството и образованието с традиционното и съвременно семейство и изяснява взаимовръзката и влиянието им.
4. Анализира влиянието на образованието върху човешките избори като тези на партньор и брой деца, както и мястото му в реорганизирането на семейните отношения с насоченост към детето и образователните му нужди.
5. Проследява корените на систематичното полово неравенство, както и непрякото влияние на конфуцианството върху други социални проблеми като нежеланието за сключване на брак и ниската раждаемост.
6. Представя нови социални феномени като соло културата, поколението *сампо*, *голд мис* и т.н. и ги проследява до бремето на традиционните очаквания и финансовите изисквания на образованието.

Публикации, свързани с темата на дисертацията

1. Kirogi kajok: South Korea's transnational family. – In: Globalization in Korea, София, 2020, 261 – 267
2. Конфуцианското влияние при формирането на традиционното корейско семейство. – В: XVII научна конференция на нехабилитирани преподаватели и докторанти във Факултета по класически и нови филологии 2020. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2022, 183 – 190
3. Ключови аспекти от ролята на жената в съвременното южнокорейско семейство. – В: XVIII научна конференция на нехабилитирани преподаватели и докторанти във Факултета по класически и нови филологии 2021. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2022, 175 – 181
4. „Образованието в сянка“ – цената на успеха в Република Корея. – В: Онлайн сборник от международен студентски семинар Корея и светът. София, 2020
5. Конфуцианското влияние върху образованието в Корея. – В: "Духът на пролетта" сред текстовете на корейската литература и култура. Под печат.
6. Хеньо, жените гмуркачки от остров Чеджу - отвъд традицията на корейското семейство. – В: XIX научна конференция на нехабилитираните преподаватели и докторантите от Факултета по класически и нови филологии 2022. Под печат в УИ „Св. Климент Охридски“
7. Ролята на майката в образованието на децата в Южна Корея. – В: Международна научна конференция в памет на проф. дфн Александър Федотов "Изтокознанието - традиции и съвременност", 2023. Под печат в УИ „Св. Климент Охридски“

Литература, цитирана в автореферата:

1. Бенева и колектив 2018: Бенева, Р., Рангелов, С., Павлов, Б., Сотирова, И., Манчева, Я., Ким, С. Ё., Иванова, Я., Забуртова, М. Транскрипция на корейските имена и думи в български текстове. – В: MANAS: Studies into Asia and Africa, 4(1), 2018
2. И 1997: Lee, Kwang-kyu. Korean Family and Kinship, Seoul: Jipmoondang Publishing Company, 1997
3. И 2000: Lee, J. K. The Administrative Structure and Systems of Korean Higher Education. – In: Higher Education Management, 12 (2). 2000, 43-51
4. И 2006: Lee J. Educational Fever and South Korean Higher Education. – In: Revista Electrónica de Investigación Educativa, vol. 8. Ensenada, 2006
5. Им 1966: Yim, Seong-hi. Changing patterns in Korean family structure. – In: Korea Journal, 1966
6. Им 1998: Yim, Dawnhee. Confucianism and the Family, Suny Press, 1998
7. Ким 2001: Kim, H. S. Mothers Roles in Traditional and Modern Korean Families: The Consequences for Parental Practices and Adolescent Socialization – In: Asia Pacific Education Review, Vol. 2, No. 1, 2001, 85-93
8. Ким 2016: Kim, Y. Shadow Education and the Curriculum and Culture of Schooling in South Korea. New York: Palgrave Macmillan, 2016
9. Манчева 2016: Манчева, Я. Ролята на учените в културния и политическия живот на традиционна Корея. София: Метеор, 2016
10. Манчева и Забуртова 2022: Манчева, Я., Забуртова, М. Конфуцианството в Корея. – В: Религиите в Корея – традиция, модернизация и глобализация. София: УИ "Св. Климент Охридски", 2022
11. Пьон 2002: Byun, Whasoon. A Study on the Changes in the Korean Family and the Role and Status of Females. – In: Women's Studies Forum, Vol.18, 2002
12. Пьон 2021: 변수영. 부모의 사회경제적 지위와 자녀의 교육결과: 한국에서 교육불평등은 심화되었는가?. 박영스토리, 2021
13. Соренсън 1994: Sorensen, C. Success and Education in South Korea. – In: Comparative Education Review, Vol. 38, No. 1. Chicago. 1994, 10-35

14. Стефанов 2013: Стефанов, Г. Функции на семейството в социологически аспект. – В: Научни трудове на Русенския университет, 2013
15. Финч и Ким 2012: Finch, J. and Kim, S. Kirōgi Families in the US: Transnational Migration and Education. – In: Journal of Ethnic and Migration Studies, 2012
16. Федотов 1998: Федотов, А. История на Корея (от древността до династия Корьо), София: УИ "Св. Климент Охридски", 1998
17. Федотов 1997: Федотов, А. Корея. София: Шамбала, 1997
18. Ча и Ким 2013: Cha, C., and Kim, E. Assessing the Role of Culture in Korean Goose Mothers' Lives. – In: Journal of Transcultural Nursing 24(1), 2013, 86–93
19. Ян и Росенблат 2008: Yang, Sungeun and Rosenblatt, Paul C. Confucian Family Values and Childless Couples in South Korea. – In: Journal of Family Issues Volume 29 Number 5, Sage Publications, 2008, 571-591